

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ГРИМ ТА ВІЗАЖ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Хореографія”

Спеціалізація
“Народна хореографія”

Київ – 2008

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ГРИМ ТА ВІЗАЖ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Хореографія”

Спеціалізація
“Народна хореографія”

Київ – 2008

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

ГРИМ ТА ВІЗАЖ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І–ІІ рівнів акредитації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 16 с.

Укладач	<i>Г. І. Меленчук</i> – викладач КВНЗ “Київське обласне училище культури і мистецтв”
Рецензенти:	<i>Н. А. Мархлевська</i> – старший викладач Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв <i>Т. І. Пазіненко</i> – старший викладач Канівського училища культури і мистецтв
Редактор Відповідальний за випуск	<i>Є. Д. Колесник</i> <i>Т. Ф. Стронько</i>

Навчальне видання

Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк ризографічний
Ум. друк. арк.0,93. Наклад 100 прим.

ПП “НОВА КНИГА”, м. Вінниця, вул. Квятека, 20
Свідомство про внесення суб’єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: info@novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2008

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму складено з урахуванням вимог до предмета “Грим та візаж” на основі тематичного плану з названого предмета для студентів спеціальності “Хореографія” спеціалізації “Народна хореографія” та навчальної програми з предмета “Грим, візаж, косметологія” для студентів спеціальності “Музичне мистецтво” Київського обласного училища культури та мистецтв.

При підготовці програми враховано принцип комплексного вивчення спеціальних предметів, який передбачає оволодіння студентами, поряд з іншими дисциплінами, основами гримувального мистецтва.

Робоча програма враховує також специфіку фахової підготовки. Форма проведення занять – групові теоретично-практичні та індивідуальні заняття.

До програми додається перелік понять та знань, обов’язкових для кожного студента.

Критерієм оцінки роботи студентів є знання обсягу теоретичного матеріалу, практичні навички та вміння застосовувати їх на практиці, виконання конкретного сценічного гриму.

Гримувальне мистецтво, що сягає своїм корінням у сиву давнину, розвивалось протягом багатьох століть у різних театральних школах, використовуючи нові здобутки та технології.

Грим – предмет допоміжний, але необхідний для повного оволодіння фахом хореографа-постановника та артиста-виконавця. Знання гримувального мистецтва допомагає у створенні сценічного образу, розкриттю його характеру, підкреслює расову чи національну приналежність, епоху, стиль, манеру.

Грим пов’язаний з такими предметами хореографічного циклу:

- народно-сценічний танець;
- український танець;
- класичний танець;
- сучасний танець;
- бальний танець;
- історико-побутовий танець, а також майстерність актора.

Вивчення навчальної дисципліни вимагає спеціально обладнаної аудиторії, наявності необхідного приладдя, інструментів та матеріалів.

Основна робота викладача зі студентами проводиться безпосередньо на заняттях. За навчальним планом вивчення предмета починається в II семестрі I курсу.

На оволодіння предметом надається 42 години, з них 38 годин групових теоретично-практичних та 4 години індивідуальних на кожного студента.

Подальше самостійне оволодіння мистецтвом гриму та візажу закріплюється участю студентів у конкретній діяльності фольклорного та естрадного ансамблів хореографічної комісії училища та вже випускниками в безпосередній роботі за фахом.

До програми додається:

- 1) орієнтовно-тематичний план з розподілом навчальних годин на вивчення певних розділів тем;
- 2) список рекомендованої літератури.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головними цілями навчання з предмета є:

- Знання гримувальних інструментів та матеріалів, правильне застосування, вміння користуватись;
- Правильне використання палітри гримувальних фарб при виконанні конкретних гримів;
- Вміння правильно користуватись ефектами світлотіні та сучасного освітлення;
- Навчати студента самостійно виконувати як окремі елементи гриму, так і певний сценічний грим з прикрасами та головними уборами;
- Вільне володіння технікою сценічного гриму та візажу як невід'ємного елемента майбутнього фаху.

Студентові рекомендується мати окремий зошит з предмета для лекційних занять, запису, витяг з першоджерел та запису послідовності виконання практичних робіт та ін.

Основні поняття курсу, які повинні знати студенти:

- історія виникнення та розвитку гримувального мистецтва;
- анатомічні основи гриму;
- міміка, світлотінь, лінія, блик;

- зачіски, перуки;
- віковий, характерний, расовий грим;
- концертний макіяж;
- казковий, лубочний та ляльковий грим;
- гумоз;
- прийоми підтягування.

Основні вміння. Студент повинен вміти:

- а) самостійно робити всі види гримів;
- б) за допомогою техніки гриму змінювати вираз обличчя та окремих його частин;
- в) показати за допомогою гриму та міміки емоційний стан людини;
- г) за допомогою макіяжу коректувати форму обличчя та його частин;
- д) зобразити рани, шрами, синці, відсутність зуба;
- е) добирати зачіски, що відповідають виконаному гриму;
- е) створити концертний грим як основний з видів гриму.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

- Оцінка "два" – студент не засвоїв теоретичний матеріал та не володіє практичними навичками. Не здатний самостійно виконати грим.
- Оцінка "три" – студент має певні знання з теоретичного розділу програми, що є недостатнім для оволодіння практичними навичками та самостійного виконання гриму.
- Оцінка "чотири" – студент достатньою мірою оволодів теоретичними знаннями, необхідними для засвоєння практичних навичок та з допомогою викладача може виконати будь-який сценічний грим.
- Оцінка "п'ять" – студент у повному обсязі оволодів теоретичними знаннями, практичними навичками. Самостійно може виконати будь-який сценічний грим.

ОРИЄНТОВНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва розділів і тем		Кількість годин			
I курс II семестр					
Розділ I. Грим – предмет вивчення.					
1	Історія виникнення та розвитку гримувального мистецтва. Маски стародавньої Греції та Риму.	2	–	2	–
2	Маски театрів Японії, Китаю, Італії як початкові форми гриму.	2	–	2	–
Всього:		4	–	4	–
Розділ II. Гримувальні прилади, інструменти та матеріали.					
1	Фарби, гумоз, інструменти.	1	–	1	–
2	Анатомічні основи гриму.	1	–	1	–
3	Обличчя і грим.	1	–	1	–
4	М'язи та виразна міміка.	1	–	1	–
5	Види гримів:	1	–	1	–
5.1	Лінійний.	1	–	1	–
5.2	Характерний.	1	–	1	–
5.3	Расовий, національний.	1	–	1	–
5.4	Казковий та фантастичний.	1	–	1	–
6	Скульптурно-об'ємні основи гриму. Спосіб підтягування.	1	–	1	–
Всього:		9	–	9	–
Розділ III. Зачіски та перуки.					
1	Сценічна зачіска танцівника, головні убори.	1	1	–	–
2	Китайська, японська зачіска.	1	1	–	–
3	Іспанська зачіска.	1	1	–	–
Всього:		3	3	–	–
Розділ IV. Практичні знання.					
1	Робоче місце, гігієна гриму.	1	–	1	–

Назва розділів і тем		Кількість годин			
2	Нанесення гриму, загального тону, рум'ян.	2	2	–	–
3	Робота з розтушовкою, пензликом, олівцем.	1	1	–	–
4	Знімання гриму.	1	1	–	–
5	Гримування очей та брів, прийоми підведення, зміна форми.	2	2	–	–
6	Зміна форми носа, світлотінь, гумоз.	1	1	–	–
7	Гримування губ, зубів, нанесення ластовиння.	1	1	–	–
8	Схема виконання гримів:	2	–	2	–
8.1	Сценічний грим танцівника жіночий, чоловічий.	5	2	1	2
8.2	Характерні грими: “Клоун”, “П'єро”, грим ляльки.	4	4	–	–
8.3	Расовий національний грим: японський, циганський, іспанський, грим негра.	6	4	–	–
Всього:		26	18	4	4
Всього:		42	21	17	4

ЗМІСТ

Грим є одним з найважливіших виразних засобів створення художнього образу в театрі і кіно. Як невід'ємний компонент, він сприяє донесенню до глядача ідейно-художнього задуму драматурга, режисера, художника. Оволодіння теорією і технікою гриму – це необхідна складова частина професійної підготовки студентів.

Розділ I. Грим – предмет вивчення

Перший розділ програми має дві теми, зміст яких ознайомлює студентів з історією виникнення та розвитку гримувального мистецтва від

античних часів до сьогодні: грим як спосіб оформлення обличчя та грим як спосіб створення сценічного образу.

Тема 1. Історія виникнення та розвитку гримувального мистецтва. Маски стародавньої Греції та Риму

Задатки мистецтва гриму відносяться до докультової епохи первісної людини. Це підтверджують розкопки та наскельні зображення. Доісторична людина, готуючись до полювання за допомогою примітивної зброї, повинна була задля більшої вдачі маскуватися. Намагаючись бути схожою на тварину, вона вдягала шкіри, черепи, клики, пір'я, розфарбовувала обличчя природним матеріалом.

Проходили віки, трудові, побутові та культові обряди народжували нові форми розфарбування обличчя, масок, одягу. Зображення людського обличчя на масці з'явилося вперше, коли почалась мікродова боротьба. Виникло багато масок-типів, на яких було зображено емоційний вираз людського обличчя.

Маска стояла біля витоків театру і супроводжувала всю його історію. У кожного народу виробилося своє сприйняття масок-образів.

У древньогрецькому театрі маски запозичились у жерців, які застосовували їх для ритуального зображення богів.

Об'ємні маски були атрибутом народних гулянь, а потім стали найважливішим компонентом древньогрецького театру.

Римський театр, як і грецький, виник з культових обрядів і був одним із компонентів свята. Поступово релігійний спектакль перетворився на предмет народної забави, а актор став звичайним блазнем. Римський актор або зовсім не надягав масок, або застосовував півмаски.

Лише з I ст. до н. е. актори почали виступати в масках грецького типу, щоб посилити звучання голосу. У римському театрі маска втратила обрядове значення і стала лише сценічним прийомом.

Тема 2. Маски театрів Японії, Китаю, Італії як початкові форми гриму

Японський театр "Но", театр феодалного дворянства (самураї), остаточно сформувався до другої половини XIV ст. Канони його черпалися з культових обрядів, легенд, героїчних переказів, романів, пронизаних духом буддистських учень.

Маски театру "Но" класифікувалися за типажми: маски хлопчаків, юнаків, учнів жерців, чоловічі маски, маски злих духів – привидів, маски старців, стареньких, демонів і напівтварин, маски богів та героїв, маски мавп, змії, жаб, лисиць і багато інших.

Зародження класичного японського театру "Кабукі" відноситься до середини XVI ст. Актори театру "Кабукі" своєю творчою майстерністю досягли великих успіхів у сфері театрального гриму. Досить відомим методом гримування у театрі "Кабукі" є грим "кумадорі", який нагадує маски. Грим у театрі "Кабукі" змінювався просто на сцені. Слово "кумадорі" означає нанесення на лице смуг. Цей метод техніки гриму був створений під впливом китайського театру, він має схожість з гримом "яньпу" (лінійно-маскоподібний). Грим у театрі "Кабукі" маскоподібний. Характер гриму символічний.

У китайському театрі налічувалось близько 70 основних типів розфарбування обличчя актора. Велику роль відігравала асиметрія і симетрія розфарбування. Перша була характерна для негативних типів, друга – для позитивних. Для гримування користувалися нешкідливими сухими фарбами. Їх розводили на воді і, щоб надати обличчю блиску, додавали кілька крапель рослинної олії. Грим змивали гарячою водою з милом. У Китаї до наших днів збереглися старовинні форми гриму.

Італійська комедія масок дель арте виникла в середині XVI ст. Її вистави були народним видовищем, одним з найулюбленіших. Зародилися маски комедії дель арте в народних карнавалах. Потім вони поступово переходять на сцену. Віготовляли маски з картону, шкіри, клейонки та закривали обличчя актора повністю або частково. Це були маски, які носили комічні персонажі. У театрі комедії дель арте нараховувалося більше 100 масок.

Їх можна розподілити на три групи. Першу складали маски слуг (дзані). До них відносяться Сервета та перший і другий дзані. Друга група – сатирично-викривальні маски господ – складала буфону основу дії. Третя група – ліричні маски закоханих. Імпровізовані вистави з традиційними масками і нині можна зустріти в Італії як один з різновидів малих форм народного театру.

Розділ II. Гримувальні прилади, інструменти та матеріали

Другий розділ містить шість тем та декілька підтем, які ознайомлюють з необхідними для виконання гриму приладами, інструментами та матеріалами, призначенням та застосуванням їх; особливостями будови черепа людини, важливістю анатомічних знань для гримувального мистецтва; значенням м'язів обличчя, їх участю у міміці, що особливо важливо для артиста-виконавця; видами гримів, прийомами виконання елементів гриму та сценічного гриму з елементами головних уборів, костюму.

Тема 1. Фарби, гумоз, інструменти

Для виконання гримувальних робіт необхідно мати гримувальні фарби, інструменти та приладдя, робоче місце.

У минулому, до появи стандартних жирних гримів, актори користувалися всілякими сухими порошкоподібними ртутними і свинцевими білилами та іншими шкідливими пігментами. Це призводило до інфекційних запалень шкіри обличчя. У 1786 р. гендельберзький медик Франц Май запропонував рецепт виготовлення нешкідливих гримувальних фарб. Пізніше з'явилися різні жирні грими, які постійно вдосконалювались. Нині у продажу є всілякі нешкідливі грими.

Гримувальні фарби можна розділити на сухі і жирні, пасто- і мазеподібні, тверді, рідкі. Грим у готовому вигляді розфасований у пластмасові коробки, де три фонових тони і дев'ять відтіняючих фарб.

Для ознайомлення з технічними прийомами зміни деяких форм обличчя за допомогою гумозних наліпок застосовують мастику (гумоз) ВТО.

Наліпки з гумозу незрівнянно природніші, реалістичніші, а головне, більш дохідливі ніж живописний грим, ефект від якого часто зникає під сильними променями прожекторів і на відстані.

Пластичним, мімічним рухам обличчя гумоз не заважає; завдяки еластичності, він немовби складає єдине ціле з рухомими частинами тіла і шкірою обличчя.

У роботі з гриму необхідні щіточки щетинні № 1, 2, 3, розтушовка, пузирчик з пензликом для клею, яким приклеюють (бороду, бакенбарди,

вуса) до обличчя, ручне дзеркальце, коробки з гримом, пудри, вазелін, вага, одеколон, косметичні тіні, рум'яна, блиск для губ та очей, білило, косметичні олівці тощо.

Тема 2. Анатомічні основи гриму

Для оволодіння технічними прийомами гримування необхідно знати будову черепа і м'язів обличчя. Знання анатомії лицьових кісток, лицьових нервів, жувальних і мімічних м'язів допоможе при гримуванні запобігти зайвому, непотрібному накладанню фарб. Не вивчивши анатомічної будови голови, не можна розпочинати заняття з гриму.

Тема 3. Обличчя і грим

Для того, щоб ознайомитися з роботою по гриму, необхідно вивчити анатомічну будову і пропорції обличчя. Знаючи будову лицьових кісток, можна правильно робити грим худого, старечого обличчя.

Тема 4. М'язи та виразна міміка

М'язи обличчя за своєю функцією поділяються на жувальні та мімічні.

Мімічні м'язи обличчя розташовуються навколо рота, носа, очей. Мімічні м'язи підкорені нервовим імпульсам. Стан центральної нервової системи – радість, сором, гордість, зневага – виражається у неперервному потоці імпульсів від кори головного мозку по волокнах лицьового нерву до мускулатури обличчя. Імпульси викликають скорочення м'язів обличчя, мімічна мускулатура його починає рухатися. Тому лицьові м'язи виражають емоційний стан людини.

Тема 5. Види гримів

Ознайомлення студентів з видами гриму, технікою нанесення їх на обличчя:

- Лінійний
- Характерний
- Расовий, національний
- Казковий та фантастичний.

Тема 6. Скульптурно-об'ємні основи гриму. Спосіб підтягування

Знайомство із скульптурно-об'ємними деталями обличчя, з видами деталей:

- пап'є-маше,
- ватні наклейки,
- гумові наліпки,
- резинові та пластичні деталі.

Як їх виготовляють і використовують.

Фізичні зміни обличчя. Деформація деталей обличчя за допомогою підтягування шкіри газовою та капроною стрічкою. Показ техніки підтягування носа, очей, щік.

Розділ III. Зачіски та перуки

Теми третього розділу надають відомості про різновиди зачісок та перук як чоловічих, так і жіночих, що існували в різні віки та епохи. Значення зачіски чи перуки як складової гриму. Прикраси жіночої зачіски.

Тема 1. Сценічна зачіска танцівника, головні убори.

Тема 2. Китайська, японська зачіски.

Тема 3. Іспанська зачіска.

Розділ IV. Практичні заняття

Четвертий розділ теоретично-практичний. Студенти набувають практичних навичок, застосовуючи знання з теоретичного розділу програми. Під контролем викладача виконують певні практичні вправи, навчаються правильно користуватися інструментами, матеріалами, опановують техніку гримувального мистецтва.

Тема 1. Робоче місце, гігієна гриму.

Тема 2. Нанесення гриму, загального тону, рум'ян.

Тема 3. Робота з розтушовкою, пензликом, олівцем.

Тема 4. Знімання гриму.

Тема 5. Гримування очей та брів, прийоми підведення, зміна форми.

Тема 6. Зміна форми носа, світлотінь, гумоз.

Тема 7. Гримування губ, зубів, нанесення ластовиння.

Тема 8. Схема виконання гримів:

- Сценічний грим танцівника (жіночий, чоловічий).
- Характерні грими: "Клоун", "П'єро", грим ляльки.
- Расовий національний грим, японський, циганський, іспанський, грим негра.

Враховуючи фахову особливість, слід значну увагу приділяти виконанню сценічного гриму танцівника з елементами костюму.

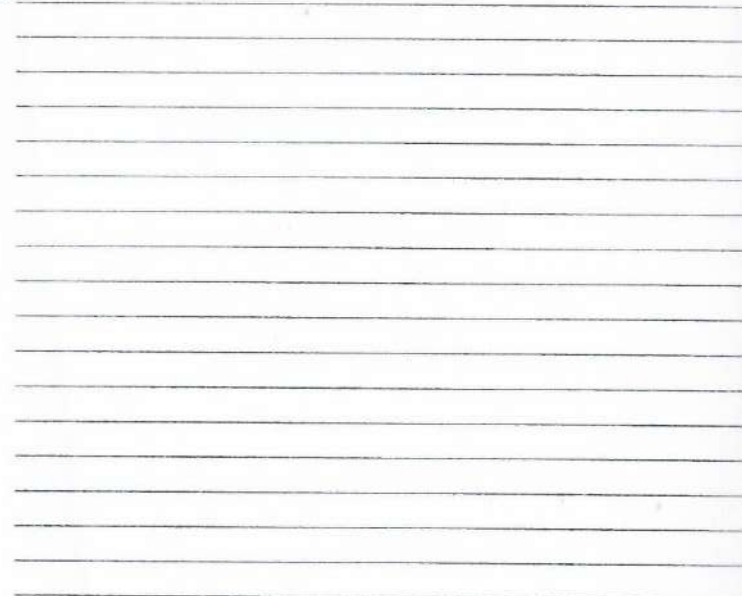
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Вархолов Ф. В.* Грим. – М: Советская Россия, 1964.
2. *Воскресенський А. К.* Сценічний грим. – СПб: – 1910.
3. *Грим.* Пособие по гриму для художественной самодеятельности. Всероссийское театральное общество. – Москва, 1971.
4. *Гуськов С.* Мистецтво гриму. – М., 1932.
5. *Ливитц П.* Грим і парик. – Харків, 1935.
6. *Ливитц П., Темкин А.* Сценический грим и парик. – Москва: Искусство, 1953.
7. *Львов Н.* Грим и образ. – Профиздат, 1960.
8. *Львов Н.* Пять уроков грима. – М., 1958.
9. *Рагуля Р. Д.* Грим. Підручник. – М., 1947.
10. *Сиром'ятникова І. С.* Технологія гриму. – М., 1991.
11. *Сиром'ятникова І. С.* Історія зачіски. – М, 1982.
12. *Сорокін Н.* Як гримуватись. – М., 1933.
13. *Школьников С.* Грим. – Мінськ, 1969.
14. *Шумиліна Т.* Грим. – М., 1956.
15. *Государственный академический хореографический ансамбль "Березка".*

16. *Дорога к танцу*. Государственный академический хореографический ансамбль СССР под руководством Игоря Моисеева. – Москва: Планета, 1989.
17. *Зустріч з балетом*. – Київ: Мистецтво, 1978.
18. *Майя Плисецкая*. – Москва: Искусство, 1965.

Для нотаток

Для нотаток

